

Europa lanceert ontbrekende klimaatschakel

Foto: Michiel Wijbergh

Energiebesparing en energie-efficiëntie zijn verreweg de goedkoopste wegen om de Europese klimaatdoelen te halen. Enkel ontbreekt adequate wetgeving om de lidstaten hiertoe dwingend aan te sporen. Binnenkort verandert dit. Momenteel discussiëren Brussel en Den Haag volop over de Energie Efficiëntie Richtlijn.

Het onlangs opgeleverde nieuwe gebouw van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) is volstrekt energiezuinig en bevat tal van andere duurzame innovaties

Europa zet in op 20% duurzame energieproductie en 20% minder broeikasgasuitstoot in 2020. Aan de uitvoering van dit dubbeldoel wordt inmiddels gewerkt, enkel ontbrak het aan beleid voor de goedkoopste optie om emissies te verminderen: energiebesparing en energie-efficiënte productiemethoden. Deze opties leveren ook verreweg de meeste werkgelegenheid.

Extra klimaatwinst

Net voor de zomervakantie in 2011 heeft de Europese Commissie dit verzuim goed gemaakt. Een industriële lobby van bedrijven als Rockwool heeft hieraan bijgedragen. Brussel heeft nu een Energie-Efficiëntie Richtlijn voorgesteld. Op deze manier wil zij de uitstoot van broeikasgassen extra reduceren. Indien deze nieuwe wet volledig wordt uitgevoerd, stoot de EU in 2020 zelfs 25% minder broeikasgassen uit, 5% extra klimaatwinst dus. Daarmee ligt Europa precies op koers om in 2050 tenminste 80% minder uit te stoten.

De kern van dit voorstel luidt als volgt :

1. Lidstaten stellen nationale streefdoelen voor 2020 vast;

2. De publieke sector moet jaarlijks 3% van het totale vloeroppervlak renoveren;
3. Bij aankoop van goederen, diensten en werken moet voldaan worden aan de hoogste eisen voor energie-efficiëntie;
4. Energiebedrijven (Nuon, Essent, Eneco, Energie Direct, GreenChoice, etc) moeten jaarlijks 1,5% van het energiegebruik bij hun klanten besparen of lidstaten moeten in overleg met de Commissie alternatieve maatregelen nemen om dat doel te bereiken;
5. Nieuwe elektriciteitscentrales moeten uitgerust worden met apparatuur voor restwarmtebenutting en mogen alleen daar worden gebouwd waar afvalwarmte benut kan worden. Hetzelfde geldt voor ingrijpende renovaties van centrales.

Plussen en minnen

De CEMR (Council of European of Municipalities and Regions), de koepel van IPO en VNG in Europa, dringt al drie jaar aan op deze richtlijn. De huidige richtlijn met vrijblijvende streefcijfers werkt niet. Na een intensieve interne discussie steunt de CEMR de voorstellen 1, 4

en 5. Meer moeite heeft de CEMR met het voorstel dat ook de decentrale overheden elk jaar 3% van hun gebouwen moet renoveren om de energieprestatie te verbeteren. Graag ziet CEMR dit in de EU-wet verandert in de mogelijkheid om dit besparingspercentage via een nationaal convenant op een flexibele manier te behalen; mocht dit niet lukken dan wordt een iets lager tempo van gemiddeld 2% per jaar bepleit.

Punt 3, de verplichting om bij aankoop altijd van de hoogste eisen voor energie-efficiëntie uit te gaan, wordt niet gesteund. Veel decentrale overheden moeten fors bezuinigen en beschikken niet over de benodigde financiële reserves. De CEMR dringt erop aan dat de Europese Commissie in haar voorstellen voor structuurfondsmiddelen voor de periode 2014-2020 ruimte maakt om dit soort investeringen te bekostigen.

Vervolproces

De CEMR heeft haar verlanglijstje besproken met rapporteur Claude Thurnes (Groenen, Luxemburg). Deze is geïnteresseerd in de optie van nationale convenanten als het gaat om de renovatie van over-

heidsgebouwen. Hij zal zijn rapport eendaags presenteren. Daarnaast ontving de Tweede Kamer op 6 september een technische briefing van de Europese Commissie en besprak de ontwerprichtlijn meteen daarna met Minister Verhagen (EL&I). Het kabinet wil vasthouden aan 1% energiebesparing per jaar als streefdoel en geen harde juridische verplichting van 1,5% per jaar. Minister Verhagen waarschuwde de Tweede Kamer dat hij overstemd kan worden in Brussel, omdat er beslist wordt met gekwalificeerde meerderheid in de Raad van Ministers. Het Europees Parlement besluit naar verwachting net voor kerst. Daarna volgen er in de eerste helft van 2012 intensieve onderhandelingen onder het Deense voorzitterschap tussen de Raad van Energieministers en het Europees Parlement. ●

Alexander de Roo, voorzitter van het CEMR Energie Netwerk
a.de.roo@gelderland.nl

Flinke stap naar veiliger Nederland

Er is veel verbeterd in de organisatie van de externe veiligheid, maar provinciale inzet op dit terrein blijft nodig

▶ LEES VERDER OP PAGINA 2

Wordt Nederland donkerder?

Het rekenmodeDonkertebeschermer en Lichtvervuiling ('IPOlicht') is een wereldprimeur

▶ LEES VERDER OP PAGINA 3

Harmonisatie resulteert in dubbele winst

De Europese richtlijn INSPIRE resulteert in betere wet- en regelgeving en in kostenbesparing

▶ LEES VERDER OP PAGINA 4

Berging radioactief afval stap dichterbij

Sinds kort zijn binnen de Europese Unie bindende regels van kracht voor het beheer van radioactief afval

▶ LEES VERDER OP PAGINA 7

Atsma wil meer vaart achter vorming RUD's

Door onvoldoende medewerking van een aantal gemeenten verloopt de oprichting van RUD's niet naar wens

▶ LEES VERDER OP PAGINA 10

Herijking noopt tot keuzes over natuur

Foto: Michiel Wijbergh

De nationale koerswijziging heeft natuur voor het eerst in 20 jaar weer middenin de politieke arena gebracht. Er moeten niet alleen keuzes worden gemaakt over welke natuur we met prioriteit willen behouden, maar ook over wat er aan nieuwe natuur nodig is voor een voldoende robuust geheel.

De herijking van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een van de hervormingen die het kabinet Rutte in het regeerakkoord heeft vastgelegd. Deze herijkte EHS moet in 2018 afgerond zijn. De eerste beleidsdaad van staatssecretaris Bleker was het stopzetten van de financiering voor de zogenaamde robuuste verbindingzones. Daarmee heeft het kabinet gekozen voor het schrappen van de aanleg van nieuwe natuurgebieden, waarmee het beleidsconcept van de EHS de afgelopen jaren was uitgebreid. De bedoeling van het kabinet is bovendien om met de decentralisatie van de ruimtelijke ordening de provincies volledig verantwoordelijk te maken voor het herijkte natuurbeleid en agrariërs een grotere rol te geven in het realiseren van de kern van de EHS.

Nieuwe koers provincies

Een analyse van de provinciale coalitieakkoorden laat grote verschillen zien in de aanpassingen van het natuurbeleid door nieuwe provinciale besturen. Het Friese akkoord stelt: "We blijven provinciale middelen inzetten voor natuur, weidevogels en Robuuste Verbindingszones". Noord-Brabant, Flevoland en Gelderland kiezen ook voor het realiseren van de robuuste verbindingzones met eigen middelen. Andere provincies schrappen deze toevoeging aan de EHS. Overijssel neemt zich voor om een van de vier voorgenomen ecologische verbindingen met een investering van 137 mln euro, uit eigen middelen wel te realiseren, maar wil de andere drie "als reservering schrappen". Het provinciebestuur vindt het onwenselijk om deze claim op de ruimte boven de markt te laten hangen, zonder zicht op uitvoering.

De provinciebesturen van Drenthe, Utrecht en Friesland haken aan bij nieuwe brede samenwerkingsverbanden van terreinbeherende organisaties, LTO en andere belanghebbenden. Deze samenwerkingsverbanden hebben elk een 'groenmanifest' opgesteld, waarmee men met een gezamenlijke agenda naar eigen inzicht heeft geanticipeerd op de uitvoering van het kabinetsbeleid en op provinciale keuzes. De overige provinciebesturen zoeken zelf naar vernieuwing van de relatie met uitvoeringsorganisaties in het natuurbeleid. Meest uitgesproken daarbij is Overijssel, waarvan het provinciaal bestuur nadrukkelijk aangeeft te willen inzetten op een samenwerking met agrariërs: "Aan agrarisch en particulier natuurbeheer kennen wij bijzondere betekenis toe."

Tijdspad

Opvallende verschillen zijn ook te bespeuren in de keuzes die provincies maken over het tijdspad. Friesland, Drenthe, Noord-Brabant, Noord-Holland kiezen ervoor met minder rijksgeld voor natuur het beoogde realisatie-doel van de EHS van 2018 op te schuiven naar 2027. De andere provincies houden vast aan 2018 en nemen zich voor om de wensen en doelen voor de EHS bij dat tijdspad aan te passen.

Voor alle provincies geldt dat in ieder geval op korte termijn beslissingen nodig zijn over de kwaliteit (welke doelen en typen natuur) en niet, of pas later, over de kwantiteit (hectares).

Meer nog dan inrichtingskosten, blijken de kosten van een toekomstvast beheer een struikelblok te vormen voor de realisatie van de natuurbeleidsambities. In het hart van dit keuzevraagstuk, ligt het agrarisch natuurbeheer. Het grootste punt van discussie ligt in de mate waarin het vertrouwen bestaat in de mogelijkheden hiertoe. Bij sommigen bestaat er vertrouwen in boeren, omdat ook zij afhankelijk zijn van de natuur in het bieden van schone lucht, een gezonde bodem en een goed functionerend watersysteem. Op die basis moet het volgens hen mogelijk zijn een verdienmodel voor natuur te ontwikkelen waarin landbouwkundig gebruik en beheer hand-in-hand gaan. Bij anderen bestaat er zorg over de onverenigbaarheid van het behoud en de bescherming van biodiversiteit en de praktijk van de landbouw, die veelal louter gericht is op landschappen en soorten die bijdragen aan de productie.

Natuurwaarden

Het natuurbeleid is sterk gericht op wetenschappelijk onderbouwde ecologische doelen in het kader van het mondiale streven naar biodiversiteitbehoud. Regionaal en lokaal worden echter ook andere natuurwaarden gedefinieerd. Voor de meeste mensen heeft natuur betekenis omdat ze er tot rust komen en omdat het ze inspiratie biedt. De keuzes die nu in het natuurbeleid gemaakt moeten worden, maken deze verschillen zichtbaar. Dit uit zich in de waarde die sommigen toekennen aan elk individueel dier of aan elke boom, terwijl anderen de waarde van het geheel van het ecologische systeem of het geheel van het zichtbare landschap hoger plaatsen.

Goede keuzes over inrichting en beheer van natuur moeten vanuit het perspectief van de variëteit in waarden worden bekeken. De herijking van de EHS zal zich daarbij niet kunnen beperken tot een bijstelling van het aantal hectares nieuwe natuur. De kern van de herijking moet een gezamenlijke (her)definitie van de natuurwaarden zijn, ook over die waaraan boeren met agrarisch natuurbeheer mee kunnen en willen werken. ●

Dit artikel vormt een samenvatting van de inzichten die naar voren kwamen in het Kennisatelier Gebiedsontwikkeling, natuur en politiek dat de Hogeschool Windesheim op 27 juni 2011 in Zwolle organiseerde.

Voor meer informatie en het verslag zie www.windesheim.nl/areadevelopment

Willem Buunk en Marloes van der Weide,
Lectoraat Area Development, Windesheim